

Paulina Burokaitė-Grabauskienė (1896–1974): lietuvių švietimo ir kultūros puoselėtoja Latvijoje ir Lietuvoje

Paulina Burokaitė-Grabauskienė.
XX a. 3-4 deš.

Fot. K. Ilterns, Ryga.

Iš Lietuvos švietimo muziejaus
rinkinių.

Paulina Burokaitė-Grabauskienė gimė 1896 m. rugsėjo 8 d. Girvalakių kaime, dabartiniame Kupiškio rajone. Apie jos vaikystę išlikę nedaug duomenų – žinoma, kad tėvai Juozas ir Ieva buvo valstiečiai, valdę nedidelį ūkį. Pirmosios išsamesnės žinios apie Paulinos gyvenimą siekia 1916-uosius metus. Tų metų gegužės 22 d. ji baigė septynių klasių kursą O. G. Krotovos mergaičių gimnazijoje Sankt Peterburge ir įgijo teisę dirbti pradžios mokyklų mokytojos pareigose.¹ Siekdama aukštesnio išsilavinimo, ji įstojo į Latvijos fizinio lavinimo institutą, kurį baigė 1925 m. kovo mėnesį. Iškart po to tęsė mokslus Švedijos medicininės mankštos ir masažo mokykloje, veikusioje Rygoje.²

1927 m. Paulina Burokaitė-Grabauskienė aktyviai įsitraukė į Latvijos lietuvių bendruomenės veiklą ir tapo Latvijos lietuvių „Tėvų“ draugijos valdybos nare. Dalyvavimas šioje ir kitose Latvijos lietuvių įsteigtose organizacijose ilgainiui tapo svarbia P. Burokaitės-Grabauskienės gyvenimo dalimi.

Nuo 1930 m. balandžio mėnesio P. Burokaitė-Grabauskienė dirbo Kalkūnų latvių pagrindinėje mokykloje, kurioje veikė ir lietuvių mokinių skyrius.³ Šioje mokykloje ji vedė pamokas įvairių tautybių vaikams, o lietuvių skyriuje, kuriame tuo metu mokėsi 40 mokinių, dėstė gimtąją kalbą.⁴ Tačiau mokytojos veikla Kalkūnų mokykloje neapsiribojo vien mokytojavimu. P. Burokaitė-Grabauskienė aktyviai prisidėjo ir prie mokyklos kultūrinio gyvenimo – vadovavo mokinių chorui, organizavo įvairius meninius pasirodymus, spektaklius ir šventes. Vienas pirmųjų jos inicijuotų renginių buvo „Tėvų diena“, surengtas 1930 m. lapkričio mėnesį.⁵ Spaudoje apie šį renginį buvo rašyta: „Programa buvo įvairi. Visi turėjo didelio pasisekimo,

¹ O. G. Krotovos mergaičių gimnazijos pažymėjimas. LŠM, f. IV. B., ap. 1, b. 273, l. 3.

² Latvijos fizinio lavinimo instituto pažymėjimas LŠM, f. IV. B., ap. 1, b. 273, l. 1.

³ Kalkūnai. In: Rygos balsas, Nr. 16, 1930, p. 3.

⁴ Pranešimas apie Lietuvos Konsulato Daugavpily veikimą laike 1930 m. LCVA, f. 383, ap. 7, b. 1046, l. 6.

⁵ Kalkūnų VI klasinė mokykla. In: Rygos balsas, Nr. 44, 1930, p. 2.

ką galima spręsti iš triukšmingų ovacijų. Po deklamacijų, vaikų choras, vedamas p-lės P. Burokaitės, sudainavo keletą lietuviškų dainų. Po choro buvo pastatyta P. Burokaitės improvizacija „Rudens lapų valsas“. Šokėjos buvo apsivilkusios baltomis baletų suknelėmis, papuoštomis įvairiais medžių lapais. Baletas gražiai išėjo. Po to prasidėjo šokiai, kuriems fortepijonu skambino P. Burokaitė, todėl šie buvo daugiausia lietuviški. Vakarui pasibaigus, patenkinti tėvai ir kiti svečiai išsiskirstė namo. Žmonių buvo pilnutėlė mokyklos salė.“⁶

1932 m. rugpjūtį P. Burokaitė-Grabauskienė paliko mokytojos pareigas Kalkūnų šešiaklasėje mokykloje.⁷ Nuo 1933 m. ji pradėjo mokytojauti Mičiuniškių lietuvių mokykloje Latvijoje, kur taip pat netrūko jos iniciatyvų kultūrinėje veikloje. Viena jų – 1933 m. vasario 16 d., mokytojos Paulinos Burokaitės-Grabauskienės pastangomis surengtas Lietuvos Nepriklausomybės metinių minėjimo vakaras.⁸

Užimamos mokytojos pareigos skatino Pauliną Burokaitę-Grabauskienę aktyviai dalyvauti ir platesniame Latvijos švietimo bendruomenės gyvenime. Ji buvo

Kalkūnų šešiaklasės mokyklos mokiniai ir mokytoja P. Burokaitė-Grabauskienė.

~1932 m.

Iš Lietuvos švietimo muziejaus rinkinių.

Daugpilio apylinkių lietuvių ir latvių mokyklų mokytojų suvažiavimas.

1934 m.

Iš Lietuvos švietimo muziejaus rinkinių.

⁶ Ibid.

⁷ Kalkūnų mokyklos mokytoja. In: *Trimitas*, Nr. 35, 1932, p. 700.

⁸ Lietuvos Nepriklausomybės sukaktuvių minėjimo atgarsiai. In: *Lietuvių balsas*, Nr. 2, 1933, p. 3.

gana dažna viešnia įvairiuose mokytojų susibūrimuose ir suvažiavimuose, kuriuose buvo aptarinėjamos aktualios pedagoginės temos ir sprendžiamos švietimo problemos. Vienas reikšmingesnių tokių susitikimų įvyko 1931 m. Rygoje – jame dalyvavo lietuvių mokytojai iš įvairių Rygos miesto ir jo apylinkių mokyklų. Ne mažiau svarbus buvo ir 1934 m. suvažiavimas, subūręs gausų būrį Daugpilio apylinkių lietuvių ir latvių mokyklų pedagogų.

Įgytas fizinio lavinimo išsilavinimas paskatino Pauliną Burokaitę-Grabauskienę įsitraukti į Latvijos lietuvių įsteigtos sporto draugijos „Vytis“ veiklą. Šios draugijos nare ji tapo 1930 m., o jau po metų buvo išrinkta į šios draugijos Kalkūnų skyriaus centro valdybą ir ėjo išdininkės pareigas.⁹ Aktyviai dalyvaudama draugijos skyriaus veikloje, ji kartu su kitais nariais atstovaudavo organizaciją įvairiuose renginiuose Latvijoje ir Lietuvoje, skaitydavo paskaitas bei pranešimus įvairiomis temomis. 1930 m. birželio mėnesį P. Burokaitė-Grabauskienė kartu su „Vyties“ draugijos nariais dalyvavo Lietuvoje vykusioje Dainų šventėje. Už dalyvavimą šiame renginyje ji buvo apdovanota Vytauto Didžiojo dainų dienos medaliu.¹⁰ Tų pačių metų spalį, kaip aktyvi draugijos narė, ji viešai skaitė paskaitą apie Vilniaus krašto padėtį, aptardama lietuvių situaciją Vilniuje ir lenkų vykdomas nutautinimo priemones.¹¹

Kalkūnų lietuvių sporto draugijos „Vytis“ valdyba. P. Burokaitė-Grabauskienė sėdi trečia iš kairės.

1932 m.

Iš Lietuvos švietimo muziejaus rinkinių.

Kauno 18 vidurinės mokyklos mokiniai ir mokytoja Paulina Grabauskienė.

XX a. 6 deš.

Iš Lietuvos švietimo muziejaus rinkinių.

⁹ L. L. S. S. „Vytis“ kronika. In: *Latvijos lietuvis*, Nr. 6, 1931, p. 2.

¹⁰ *Liudijimas Vytauto Didžiojo dainų dienos medalio*. TIM R 9828.

¹¹ *Vilniaus pavergimo dešimtmečio minėjimas Daugapily*. In: *Rygos balsas*, Nr. 41, 1930, p. 2.

1935 m. pabaigoje P. Burokaitė-Grabauskienė sugrįžo į Lietuvą. Po kelerių metų ji buvo paskirta dirbti Pašvitinio pradžios mokykloje Pakruojo rajone. Deja, išsamesnių žinių apie jos mokytojavimą šioje mokykloje nėra išlikę. Šiuo laiku Paulina susipažino ir su būsimu vyru – aktyviu švietimo ir kultūros veikėju, mokytoju, daraktoriumi Juozu Grabausku. 1937 m. rugsėjo 25 d. judviejų santuoka buvo įregistruota Šiaulių šv. Jurgio bažnyčioje.

Nuo 1939 m. balandžio 1 d. P. Burokaitė-Grabauskienė dirbo lietuvių kalbos mokytoja Veršvų pradžios mokykloje Kaune (nuo 1950 m. Kauno 18-oji vidurinė).¹² Čia mokytojavo iki XX a. 6 dešimtmečio pabaigos.

1974 m. P. Burokaitė-Grabauskienė mirė. Palaidota šalia vyro Juozo Grabausko Panemunės kapinėse.

¹² *Pradžios mokyklos mokytojo pažymėjimas*. LŠM, f. IV. B., ap. 1, b. 273, l. 4.

Šaltinių sąrašas:

1. *O. G. Krotovos mergaičių gimnazijos pažymėjimas*. LŠM, f. IV. B., ap. 1, b. 273, l. 3.
2. *Kalkūnai*. In: *Rygos balsas*, Nr. 16, 1930, p. 3.
3. *Kalkūnų VI klasinėj mokykloj*. In: *Rygos balsas*, Nr. 44, 1930, p. 2.
4. *Kalkūnų mokyklos mokytoja*. In: *Trimitas*, Nr. 35, 1932, p. 700.
5. *L. L. S. S. „Vytis“ kronika*. In: *Latvijos lietuvis*, Nr. 6, 1931, p. 2.
6. *Latvijos fizinio lavinimo instituto pažymėjimas*. LŠM, f. IV. B., ap. 1, b. 273, l. 1.
7. *Lietuvos Nepriklausomybės sukaktuvių minėjimo atgarsiai*. In: *Lietuvių balsas*, Nr. 2, 1933, p. 3.
8. *Liudijimas Vytauto Didžiojo dainų dienos medalio*. TIM R 9828.
9. *Pradžios mokyklos mokytojo pažymėjimas*. LŠM, f. IV. B., ap. 1, b. 273, l. 4.
10. *Pranešimas apie Lietuvos Konsulato Daugavpily veikimą laike 1930 m.* LCVA, f. 383, ap. 7, b. 1046, l. 6.
11. *Vilniaus pavergimo dešimtmečio minėjimas Daugapily*. In: *Rygos balsas*, Nr. 41, 1930, p. 2.